

Det kongelige danske geografiske Selskab.

I det syvende Møde i Vinteren 1908—09 holdt Dr. *Sven Hedin* Foredrag om sin sidste Rejse i Tibet 1906—08. (Lysbilleder).

I Raadsmødet den 6. April 1909 valgtes Professor ved Universitetet *N. V. Ussing* til Viceformand for Raadet, og det vedtoges at udnævne Dr. *Sven Hedin* til Æresmedlem af Selskabet.

Ved Generalforsamlingen den 19. Maj valgtes Konsulerne *V. Glückstadt* og *E. Henius* til Medlemmer af Selskabets Raad.

Kontingentet sættes fra ovennævnte Dato til 6 Kr. for Damer og 8 Kr. for Herrer aarlig samt 2 Kr. i Indskrivningspenge for ny tiltrædende Medlemmer. For Ægtepar, der samtidig indmelder sig i Selskabet, betales kun et Indskrivningsbeløb, og Sta-

tens og Kommunens Lærere og Lærerinder betaler ingen Indskrivningspenge. Livsvarige Medlemmer betaler mindst 150 Kr. en Gang for alle.

I September d. A. flyttes Selskabets Sekretariat til Østergade 1, 3. Sal (Elevator). I Forbindelse med Sekretariatet vil her forefindes stor Læsestue og Kortværelse samt Bibliotek; desuden et Konversationsværelse, hvori Servering af Te, Kaffe, Chokolade og Sodavand kan finde Sted. Det nye Lokale vil blive holdt aabent hver Søndag. Det vil være lukket i Maanederne Juli og August. Aabningstiden vil nærmere blive bekendtgjort. Paa Grund af Omflytning og Omordning lukkes det nuværende Bibliotek og Læsestuen den 15. Juni.

Det festlige Møde for Dr. *Sven Hedin* den 27. April 1909.

Med sædvanlig Imødekommenhed havde Dr. *Sven Hedin* efterkommet Bestyrelsens Henvendelse til ham om at holde Foredrag i Selskabet. Det gjaldt denne Gang Doktorens sidste store Rejse i Tibet, der sammen med Rejsen i Forasien, Persien og Belutshistan og Hjemrejsen over Japan etc., havde strakt sig over Tiden fra Efteraaret 1905 til Begyndelsen af 1909.

Mødet afholdtes den 27. April Kl. 8 i Odd-Fellowpalæets store Sal, der var fyldt til sidste Plads, og overværedes af *Deres Majestæter Kongen og Dronningen, Deres kongelige Højheder Kronprinsen og Kronprinsessen, Prins Valdemar, Prins Gustav og Prinsesserne Thyra og Dagmar.*

Tilstede var desuden Drs. Excellencer Kultusministeren og Handelsministeren samt Sverrigs Gesandt Ernst Günther, Legationssekretær Heidenstam, svensk Generalkonsul A. Karlson og to af Dr. Hedins Søstre: Frøken Clara Hedin og Kommanderinde Sundstrøm.

Selskabets Præsident *Hs. kgl. Højhed Kronprinsen* aabnede Mødet med følgende Ord:

„Deres Majestæter.

Ærede Forsamling.

Hr. Doktor Hedin.

Paa det kgl. danske geografiske Selskabs Vegne byder jeg Dem Velkommen og takker Dem, fordi De er kommen til Stede. Fra Deres tidligere Besøg her i Selskabet har de Venner, der med Forstaaelse har fulgt Deres Forskninger, og ikke mindst har Deres Rejser i Tibet 1906—08 været fulgt med Interesse. Deres Forskningsrejse i Trans-Himalaya, Deres Opdagelse af Indus' Kilder og Bestemmelsen af Bramaputras Udspring, hvorunder De havde at kæmpe med et barskt Klima og besværlige Terrænforhold, havde i og for sig rummet tilstrækkelig videnskabelig Tiltrækning og Interesse, men ikke nok hermed lagde de ud for mangan ny geografisk Forskning i andre ukendte Dele af Tibet;

tilsammen Forskninger for hvilke De i den videnskabelig geografiske Verden overalt har høstet Anerkendelse og Tak, ikke mindst i Deres eget Fædreland, — Som en beskeden Anerkendelse i Sammenligning med, hvad andre Selskaber i Evropas Storbyer har budt Dem, beder jeg Dem paa vort Selskabs Vegne glæde os ved at modtage dette Diplom som Æresmedlem af Det kgl. danske geografiske Selskab.

Under det livligste Bifald fra den store Forsamling besteg Dr. Hedin Talerstolen og bragte Selskabet sin varmeste Tak for den Ære, det havde vist ham, hvorefter han gik over til at skildre sin Rejse i Tibet 1906 — 1908. Foredraget, der illustreredes af en stor Mængde fortræffelige Lysbilleder og Kort, var i høj Grad fængslende og interessant, og Tilhørerne lønnede den berømte Forsker med længe vedholdende Bifaldsklap.

Præsidenten rettede efter Foredragets Slutning følgende Tak til Foredragsholderen:

I Tilknytning til det Bifald, der har lydt, bringer jeg Dem paa Selskabets Vegne vor bedste Tak for Deres interessante og livlig holdte Foredrag, der ved de veltrufne Billeder er bleven levendegjort for os. Af Foredraget vil jeg særlig fremhæve Deres Skildring af Livet blandt Lamaerne, samt Deres Rejse under Forklædning, hvorved De viste Dem som den Forsker, der ikke er bange for at sætte Livet ind paa Løsningen af den stillede Opgave. Idet jeg gentager Selskabets Tak, hæver jeg hermed Mødet.

Ved den efter Mødet foranstaltede festlige Sammenkomst for Dr. Hedin i Hotel Phønix, ved hvilken Kommandør O. Irminger dirigerede, udbragte 1. Vicepræsident Lensgreve Raben-Levetzau Skaalen for Danmarks og Sverrigs Konger, hvorefter Selskabets Sekretær Professor O. Olufsen holdt følgende Tale til Dr. Hedin.

Mine Damer og Herrer!

I min Egenskab af tidligere Opdagelsesrejsende i Centralasien og nu Sekretær i „Det kongelige danske geografiske Selskab“ er det ærefulde Hverv at udbringe Skaalen for vor Hædersgæst Dr. Sven Hedin blevet mig overdraget.

Det er nu tredje Gang Dr. Hedin her i dette Selskab har givet Beretning om fortrinlig planlagte og glimrende udførte Forskningsrejser i Centralasien, Gang paa Gang er Dr. Hedin draget ud paa nye geografiske Opdagelser i Centralasien, og stadig vender han lykkelig og vel tilbage med nye, store Resultater til Ære for ham selv,

for hans Fædreland og til uvurderlig Nytte for den geografiske Videnskab.

Saasart han er kommet hjem fra en Rejse, holder han sine Foredrag i de geografiske Selskaber, bearbejder sit store indsamlede Materiale, lægger nye Planer til nye, store Rejser, drager atter ud, alt med en Energi, Fasthed og Præcision, som er næsten ganske ufattelig. I den geografiske Verden er vi bleve saa vant til at høre Navnene „Centralasien og Hedin“ nævnte sammen, at disse er bleve ganske uadskillelige, og de vil blive uadskillelige, saalænge Verden staar i det Kulturens Tegn, hvori den nu befinder sig.

Adskillige Rejsende har færdedes før og samtidig med Dr. Hedin i dette inderste Asien — vi kan nævne mange — men jeg vil ikke trætte med en Opramsning af dem. Kun vil jeg sige, at det hverken er eller har været nogen ufarlig Færd — adskillige er her faldet for Morderhaand, saaledes Adolf Schlaginweit, Hayward, Dalgleish, Dutreuil du Rhin og flere. Ingen af disse mange har som Hedin holdt Forskerfanen højt i Centralasien. Det er Hedin, der ved sin utrættelige, ja ufattelige Energi har holdt Interessen levende for Forskningen i Centralasien, og han har den absolute Hovedfortjeneste af, at Lande i Øst-Turkestan og Tibet, af Mellemeuropas Størrelse, nu snart fremtræder i deres rigtige Relief paa den Del af Kuglen, der før næsten var blank som et Hønsæg.

Betragter vi det Stykke af Asiens Kort, der ligger imellem Pamirs, Tian-shans og Himalayas Bjærge og følger Dr. Hedins Ruter her, vil vi se, at disse Ruter gaar paa Kryds og Tværs over hele det udstrakte Terræn; de tegner sig som et Net af Bredde- og Længdecirkler paa dette Stykke af Kuglen. I dette Net har Dr. Hedin fanget Tibet og Tibetannerne og bragt dem igennem sine talrige Publikationer frem for Evropas Øjne.

Førrige Gang Dr. Hedin var her i Selskabet, havde han gennemrejst Takla Makan Ørkenen, en af Verdens farligste Flyvesandsørkener, berejst Tarimfloden, bragt Lop-Nor Spørgsmaalet, den vandrende Søs Forhold til Klarhed for Videnskaben og derefter berejst uhyre Strækninger af øde Bjærglande, hvor Naturen lægger den Rejsende alle mulige Hindringer i Vejen for Fremtrængen, og hvor de fleste Steder, han betraadte, var ukendt Land, der stod blankt paa vore Kort.

Denne Gang møder Dr. Hedin med saa store geografiske Resultater som Opdagelsen af Indus' Kilder, Bestemmelsen af Bramaputras Kilder og Beviset for Eksistensen af en mægtig Kæde eller rettere et System af mægtige Kæder, der mod Syd afgrænser Tibets Høj-

land mod Indus og Bramaputradalen. Denne Bjærgkæde, Transhimalaya, som Dr. Hedin træffende har kaldt den, taaler kun Sammenligning med Alperne, Himalaya selv eller Andeskæden, hvorefter vi ser, hvad denne Opdagelse geografisk set betyder.

Men foruden de allerede nævnte har Dr. Hedin gjort endnu en epokegørende Opdagelse, idet han ved sine Ruter i Nord og Syd og Øst til Vest i Tibet har givet os en til Bevis convergerende Sandsynlighed for, at Tibet ikke er et Plateauland, men gennemkrydset af Kæder i V—Ø. Dalene imellem disse Kæder er i Tidens Løb blevne opfyldte af Bjærgmateriale, der er søndret af Frost og de bratte Temperaturforandringer, og ført ned af Vand og Vind, hvorefter Landet har faaet Udseende af Plateau.

Det er en kolossal Bedrift, Dr. Hedin her har udført, som jeg, der har været under lignende Forhold med mine Ekspeditioner i Pamir, bøjer mig dybt for, og ikke har superlativiske Udtryk nok for.

Alene dette paa de to sidste Rejser at give os et Hovedoverblik over de oro-hydrografiske Forhold i et Land af Mellemeuropas Størrelse er en Bedrift, der ikke huskes i Dag og glemmes i Morgen, men vil leve i Historien i umindelige Tider ligesom Prschevalskij's og Marco Polos Rejser og Timurs Togter.

Foruden disse Hovedresultater foreligger der jo talrige Detailarbejder fra Dr. Hedins Haand. — Med en utrolig Flid har han paa sine vanskeligste Rejser, hvor alene det at faa en Karavane levende frem skulde synes at kunne give sin Mand nok at bestille, gjort botaniske, mineralogiske og etnografiske Samlinger, gjort meteorologiske Observationer og klimatologiske Optegnelser og tegnet saa mange ypperlige Kort paa Grundlag af astronomiske Stedsbestemmelser, at man forbausset spørger sig selv: „Men hvem har da ført Karavanan, hvem har sørget for, at Telte, Lastdyr, Proviant, Sadeltojs og alle de andre Ting, man maa føre med sig, lige fra Sy- og Stoppenaale til Hestesko, altid var tilstede. Hvorledes han har faaet Tid til alt dette, er et Spørgsmaal, som alle ærlige Opdagelsesrejsende i Indlandene maa stille sig.“

Med et godt Helbred, som Dr. Hedin har, og uhyre flittig som han er, kan man jo faa meget ud af Tiden, naar man arbejder under rolige Forhold. — Men lad os da se lidt nærmere paa, hvilke Forhold Dr. Hedin har arbejdet under:

Har han været under Protektion af en evropæisk Magt, der ved usynlige Traade eller ved synlige Telegraftraade har ledet hans Karavane i Sikkerhed fra Sted til andet, eller har han været persona grata hos

Dalai Lama, haft stærke Eskorter etc. — ingen af Delene paa denne Rejse.

Med forholdsvis faa Ledsagere fra Ladhak og Kashmir har han banet sig Vej omkring i Tibet, baade i de beboede og ubeboede Dele, og trods Modstand fra Tibetanerne, der utallige Gange har søgt at spærre ham Vejen, har han, uden at det er kommet til Blodsudgydelser, forstaaet at sætte sin Vilje igennem.

Der ligger en ikke ringe Del Humor i den Omstændighed, forekommer det mig, at besøge selve Tashi Lama i Shigatse, at gaa ind til Overhovedet i det Land, det er én forbudt at rejse i, være gode Venner med ham en Maaned igennem, modtage Forbud imod at rejse videre og saa alligevel gøre det.

Her forbinder Hedin sit diplomatiske Snille med sin ubændige Energi og sin Fastholden af det bestemte Maal, han har sat sig. Han taber aldrig Modet eller Hovedet: „Kan Fæstningen ikke tages paa den ene Maade, tager vi den paa en anden.“

Foruden det diplomatiske Snille, Dr. Hedin har lagt for Dagen ved ad fredelig Vej at komme ud af det med alle de indfødte Overhoveder og til Dels ved at tage dem i sin Tjeneste ved Forsyningen af sin Karavane, har han i sportslig Henseende sat en Rekord, der sætter mangen dristig Polarfærd i Skygge.

Aar efter Aar har han vandret omkring i Højder fra 13—19000 Fod, saa godt som ikke været under Mont Blanc's Højde, og det ene vanskelige Pas efter det andet, lige fra dem i det berygtede Karakorum Bjærgland til Kokochili har han oversteget baade ved Sommer og Vintertid.

Naturen optaarner i Centralasiens Højlande den ene Vanskelighed efter den anden for den Rejsende. — Luften er tynd, Mennesker og Lastdyr standser hvert Øjeblik for at drage Aande, i den korte Sommer-tid plages man af en ulidelig Blæst; da Luften er tør og tynd gennembages man i Solskin paa den ene Side af Kroppen, medens den anden gennemisnes, og om Vinteren, ja hele Aaret igennem, er man udsat for rasende Snestorme i Passerne, der ødelægger Karavanedyrene.

Maaneder igennem har vor Hædersgæst færdedes til Hest eller paa Yakokse ved Vintertid igennem øde Snemarken, hvor der hverken var Vej eller Sti, uden at træffe en levende Sjæl, uden at kunne forsyne sig med ny Proviant eller søge Erstatning for de Lastdyr, som Snestorme, Blæst og Strabadser nedslod for ham, og uden at tabe sit Maal af Sigte har han fortsat sin Vej, kastet Bagage for at lette Karavanens Fremmarche, brændt sine evropæiske Bekvemmelighedsgenstande, for

at ingen skulde opdage hans Marcherute. — Og saa trods alle disse Vanskeligheder har han fortsat sine Undersøgelser, tegnet sine Kort, passet sine Termometre, undersøgt geologiske Forhold, trukket sine Kronometre og ført sine Dagbøger.

Der skal en fast Karakter til „Mine Damer og Herrer“ efter i flere Dage eller Uger igennem at have redet 6—10 Mil pr. Dag i Snestorme, igennem Sne-marker, eller i bidende tør Blæst og Sandstorme, hvor Grus og Smaasten slaar en i Ansigtet, slaa Lejr op, pakke ud, bringe Karavanen i Orden, og saa efter at have faaet en Faarekødsuppe kogt af Isstykker eller Sne og en Te kogt af Is- og Snevand, da at give sig i Lag med, medens den øvrige Karavane hviler, at udregne, naar Tiden er passende for en gunstig Observation af en Stjerne i Førstevertikalen eller en Stjerne-passage igennem Maaneskiven o. s. v., og derefter ligge i 30—40° Kulde og fryse over den kunstige Horisont for at bestemme sit Sted eller kontrollere Kronometrenes Stand og Gang. Oftest maa man om Natten ud af sine varme Pelse og træt og stivbenet, som man er, observere paa en glitrende Sneflade eller i bidende Blæst, der fyger Sand ind i Instrumenternes Mekanismer; og det er Arbejder, der ikke forefalder sjældnere, men med meget korte Mellemlum.

Dr. Hedin har i Tibets Højlande været under Forhold, der svarer til dem i Polarnaturen, og saa kommer endda hertil, at man altid i Centralasien maa være paa Feltod; man ved aldrig, om Dagen eller Natten kan bringe et Overfald fra de Indfødtes Side med sig.

En tysk Opdagelsesrejsendes Hustru sagde en Gang spøgende til mig: „Disse Opdagelsesrejsende kommer altid hjem og fortæller os om de uhyre Farer, de har været udsatte for, men de kommer altid mærkeligt nok uskadede hjem igen“. — Den Udtalelse turde imidlertid bero paa Mangel paa Kendskab til Opdagelsesrejsernes Historie, der indeholder talrige sorte Kors, og som vi har set netop ogsaa i Centralasien.

„Nej! Den Opdagelsesrejsende kommer vel hjem, der har Hovedet og Haanden paa de rette Steder, som forud lægger omhyggelig og vel overtænkte Planer, og derefter følger dem med urokkelig Fasthed og Pligtfølelse overfor sit Forehavende.“

„Og den Opdagelsesrejsende kommer hjem med store Resultater, der forud har øvet sin Hjerne og sin Haand til Brug i Geografiens Tjeneste.“

Det har Dr. Hedin gjort altsammen, og saa er han desuden af Naturen beriget med mange Talenter, baade kunstneriske og sproglige, der er komne ham til

stor Nytte — og saa disse Nerver af Staal og et udmærket Helbred.

Der er Plads endnu for mange store Opdagelsesrejser i Indre-Asien, bl. a. ogsaa Afghanistan, Arabien, Borneo, Ny Guinea, de antarktiske Egne etc. — Der vil endnu opstaa nye, store Opdagelsesrejsende, men det vil blive vanskeligt for dem at naa den Prestige, som De, Dr. Hedin har naaet; dertil kræves den mærkelige Kombination af Elementer, De har inde, og den forekommer kun sjælden.

Under alle Omstændigheder vil Deres Navn staa med uudslettelig, gylden Skrift over Centralasien igennem Tiderne.

Og saa til Slut: „Til Lykke med den glimrende udførte Rejse, og Tak i Geografiens Navn for de udmærkede Resultater, De har bragt os.“

Maa jeg bede Dem mine Damer og Herrer løfte Deres Glas og tømme det til Ære for den største nulevende Asiens-Forsker Dr. Sven Hedin.

Dr. Hedin leve!

Herpaa takkede Dr. Hedin i de hjerteligste Ord og udbragte en Skaal for Det kgl. danske geografiske Selskab.

Derefter udbragte Hs. Majestæt Kongens Jagtkapitajn, Kommandør A. Hovgaard Skaalen for Sverrig, der indleddedes med efterfølgende Tale:

Min Damer og Herrer!

Siden de store Opdagelses Tid har der næppe været nogen Periode, hvor den geografiske Forskning har været drevet med en saadan Energi og i et saadant Omfang som i de sidste to Menneskealdre.

Allerede henimod Slutningen af det 16de Aarhundrede var vel Fordelingen af Land og Vand i de store Træk fastslaaet, naar netop undtages Egnene omkring Polerne, men i lang Tid henlaa umaadelige Strækninger, navnlig i Kontinenternes Indre som bare Pletter paa Kortene, og det, der var kendt, var derhos hovedsagelig besøgt for materiel Vindings Skyld; men i sidste Halvdel af forrige Aarhundrede og Begyndelsen af dette er disse bare Pletter næsten forsvundne, og samtidig har de Rejsendes Maal i stedse højere Grad været af en mere ideel Natur.

Den moderne Opdagelsesrejsende er først og fremmest Videnskabsmand, og Linné's og Berzelii Fødeland har her ikke svigtet Traditionerne, men indtaget en fremragende Plads; der findes ikke den Verdensdel, ja, snart sagt, ikke det eksotiske Land, hvor ikke svenske

Forskere har sat deres Spor ved større eller mindre Ekspeditioner.

Jeg kan ikke tænke mig et smukkere Symbol paa de sidste Menneskealdres svenske geografiske Forskning end Nordlyset.

Ligesom dette storslaaede Naturfænomen optræder snart stille og beskedent, men dog klart lysende, snart mægtigt flammende, imponerende, straalende over hele Firmamentet, saaledes har svensk Forskning virket over hele Jorden, snart med smaa Midler og med Resultater, som kun værdsattes af en snævrere Kres, men dog var af uvurderlig Betydning for Videnskaben, snart med større Apparat eller rettet paa større, mere iøjnefaldende Opgaver, hvis Løsning er blevet beundret ogsaa af den store Masse i hele den civiliserede Verden.

Ligesom Nordlyset kan begynde som et svagt lysende Skær i Nord, saaledes begyndte for halvhundrede Aar siden nogle unge svenske Naturforskere i al Beskedenhed en systematisk, videnskabelig Undersøgelse af Spitzbergen.

De udvidede imidlertid snart deres Virkefelt, ligesom Skæret hæver sig og overgaaer til en mat Lysbue, der ser ud som den øvre Begrænsning af et mørkt Segment; den breder sig mere og mere, efterhaanden som den kommer højere paa Himlen, og snart staaer dens ene Ben over Grønland, det andet over det kariske Hav og Jenissej's Munding.

Lysset bliver mere og mere intensivt; pragtfuld, rolig og majestætisk hæver Buen sig og spænder tilsidst straalende fra Atlanterhavet til Beringstrædet med sit Toppunkt over Kap Tscheljuskin, den gamle Verdens af Svenske for første Gang omsejlede Nordspids.

Efterhaanden bliver Lysset stærkere, Buen stiger, men endnu længe inden den naar Zenith, skiller en anden sig ud fra det mørke Segment i Nord, flere og flere følger efter, og alle stiger de op mod Zenith — den første har allerede overskredet det og sænker sig nu mod den sydlige Horisont.

Og Buernes Ben angiver os efterhaanden de Steder, hvortil unge, energiske svenske Forskere har knyttet deres Navne.

Vi ser dem arbejde støt og roligt i Videnskabens Tjeneste mellem guld- og ofte blodtørstende Bander i Klondyke, vi ser dem grave i Ruinerne af længst forsvundne Byer i Colorado og Mexiko, de færdes ved Nicaragua og Panama, lever i Andesbjergenes Højder mellem vilde, ukendte Stammer, gennemstrejfer de uendelige Urskove og Stepper; helt ned i Patagonien finder vi dem og paa Ildlandet — og samtidig viser

Buernes østlige Ben os deres Virkefelter langs Asiens Østkyst og paa det stille Oceans Øgrupper, vi ser dem paa Sundaøerne og mellem de vilde Australnegre.

Efterhaanden som Buerne nærmer sig den sydlige Horisont, svinder de ind i Omfang, og til Slut staaer Lysset som et stolt straalende Skær over Snowhill og over det Sted, hvor „Antarctic“ gik tilbunds med den „blågula flaggan“ naglet til Mastetoppen.

Fænomenet skifter Karakter:

Idet Buerne nu begynder at stige op fra den sydlige Horisont, bliver Lysset uroligere, som en Flod i skinnende Slangebugtninger iler det henover Himlen — det er umuligt at sige, om Bølgerne gaaer fra Øst mod Vest eller fra Vest mod Øst — alt er idel Bevægelse.

Det lyser med et pragtfuldt, fint Farveskær over det mørke Fastland, som ogsaa svenske Forskere har gennemvandret fra Kongo til Mozambique, det viser os Kamerunbjergene, de store Søer og den hvide Nils Kilder.

Videre farer det, store, lette Draperier lyser over Ceylon, tager Vejen over Dekan's Højslette op mod det kaspiske Hav.

Her ruller Draperierne sig sammen for atter at udvikle sig i endnu prægtigere Folder over Persien og Turkestan.

Det hele bliver som et Lyshav i vildere og vildere Bevægelse. — En mægtig Straale skyder sig ned mod Tibet's Ørkener, Draperierne opløser sig, og fra Transhimalaya's Toppe rejser sig nu en prægtig Fakkell, hvis gullige Straaler flammer op mod Zenith.

Og paa alle Kanter skyder pludselig lynsnare Straaler op fra Horisonten og stræber at forene sig med Faklens triumferende, vildt jagende Flammer, indtil det hele ender med oppe i Zenith at danne den pragtfulde Nordlyskrone, hvis glimrende Straaler staaer som en lysende Glorie om Sverriges stolte, gamle Navn!

Mine Damer og Herrer! En Skaal for vort kære, gamle Broderland! Sverriges leve!

For Skaalen for Sverrig takkede Minister E. Günther i en Tale for Danmark og dansk Forskning.

Herefter tog Dirigenten, Kommandør O. Irminger Ordet og løftede Sløret fra en Statuette af Jason med det gyldne Skind, der var bragt ind foran Hædersgæstens Plads. Statuetten var udført i den kgl. Porcelænsfabrik efter Thorvaldsens Model og stod paa en Sokkel af Ibentræ prydet med korinthiske Sølvøjer. Sokkelen bar paa de to Sider Afbildninger af Selskabets

Guldmedalje, som Dr. Hedin er Indehaver af, og paa For- og Bagsiden af Sökkelen var anbragt Sølvplader, der bar følgende Indskrifter: „Til Sven Hedin fra Det kgl. danske geografiske Selskab den 27. April 1909“ og Tibet 1906—1908.

Kommandøren overgav i en humoristisk Tale denne

Erindring til Dr. Hedin fra Selskabet, og Dr. Hedin takkede for Gaven ved at udbringe en Skaal for Selskabets 1. Vicepræsident Lensgreve Raben-Levetzau.

Den livlige Sammenkomst, hvori en talrig Forsamling af Damer og Herrer deltog, sluttede først sent.

Polarforskningen og den historiske Kritik.

Af

Axel Anthon Bjørnbo.

II.

Polarforskningens Grundlag.

Kaster man Blikket ud over Polarverdenens Historie under Synsvinklen „Menneskeslægstens Evne til ad Snillets Vej at besejre Polaregnenes haarde Natur, Kulden, Mørket, Sneen, Isen og Jordens Ufrugtbarehed“, støder man først og fremmest paa den Kendsgærning, at Mennesket kun ganske langsomt opdrages til at blive den sejrende i denne Kamp, og egentlig kun gør det gennem de mange Generationers fortsatte Liv i Polarlandene og den dermed følgende legemlige Hærdning og aandelige Udvikling i een bestemt Retning med tilsvarende Stagnation i de fleste andre.

Der er jo ingen Tvivl om, at den evropæiske Kultur først i de aller seneste Tider har antaget saa teknisk raffinerede og alsidige Former, at den har formaaet at yde Evropæerne nogen virksom Støtte i Kampen mod Polarnaturen, ja man vil endog kunne paavise Perioder, hvor en stærk Fremgang i den evropæiske Kultur har gjort den hvide Race mindre egnet til at bestaa denne Kamp, end den var paa et tidligere, forholdsvis primitivt Udviklingstrin.

Dette hænger selvfølgelig sammen med, at Kulturen som Regel blødagliggør Mennesket, forvæmper det og udvikler den contemplative Evne paa Bekostning af den legemlige Kraft; men det beror maaske endnu mere paa, at Evropæernes Kultur i lange Tider mindre bestod i tekniske end i intellektuelle Fremskridt, og at selve de tekniske Fremskridt og det Fond af Kløgt, de beroede paa, helt og holdent var bundet til og beregnet paa det Milieu og de Naturforhold, de vedkommende Opfindere og Udoevnere ved Fødslen tilhørte. Det, der

naturligt fremkaldte og har den tekniske Udvikling i Evropa og Amerika, var økonomiske Interesser. De opfindsomme Hoveder gav sig begribeligvis ikke i første Række til at udspekulere Midler til at betvinge Naturen i Egnene om Nordpolen, og gjorde de det, kom de almindeligvis til at undvære det økonomiske Rygstød, der maa til for at udvikle nye Opfindelser og gøre dem anvendelige i Praksis. Lad os tage et Par Eksempler: En Opfindelse som Bogtrykkerpressen vil kun ad Omveje og ganske indirekte kunne faa nogen Betydning for Polarforskningen, og for selve Polarfolkene paastaas det endog, at den har haft en direkte fordærvelig Indflydelse. En saa betydningsfuld Opfindelse som Jærnbannerne vilde utvivlsomt gøre Fiasko, om man søgte at bringe den i Anvendelse i de egentlige Polarlande. Begge disse Opfindelser, der hver for sig betegner mægtige kulturelle og tekniske Fremskridt, er tydelig nok opstaaet af og beregnet paa et helt andet Milieu end Polarverdenens.

Der er, som vi senere skal se, en Række andre af den hvide Races mest betydningsfulde tekniske Fremskridt, som man har søgt at omplante til Polarlandene og udnytte i Polarforskningens Tjeneste, men som hidtil er slaaet ynkelig fejl; der er andre, som man kun ved særlige Fif har gjort brugbare; der er — fraset specielle videnskabelige Apparater — yderst faa Opfindelser, som de hvide Mænd kan rose sig af at have gjort til Gavn for dem, der var henvist til at leve og søge deres Livs Ophold i Polarlandene, eller til Brug i Kampen for Polarregionernes Udforskning.